

вольових характеристик. Усталеною є думка про те, що науковець в ідеалі повинен мати такі наступні особистісні й творчі якості, як професіоналізм, допитливість, ініціативність, спостережливість, почуття нового, зацікавленість у справі, пунктуальність, відповідальність, організаторські здібності, комунікабельність, доброзичливість, честолюбство тощо. Безумовно, важко знайти вченого, який би мав усі перелічені якості. Але важливо й те, що ці якості є певним ідеалом науковця, якого слід прагнути.

1.7. Філософія економіки: теоретичний та прикладний аспекти

Северин-Мрачковська Л.В.

lsever2010@gmail.com

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри філософії факультету управління персоналом,

соціології та психології

ДВНЗ «Київський національний економічний університеті

імені В. Гетьмана» м. Київ, Україна

ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ГАЛУЗЬ СОЦІАЛЬНОГО ЗНАННЯ: СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ, ЗНАЧЕННЯ

Насьогодні поняття «економіка» вживається надзвичайно широко і щонайменше у двох значеннях: по-перше, як сукупне господарство та суспільні відносини, що складаються в процесі його відтворення. (Тобто, відносини, що формуються у процесі купівлі, продажу, виробництва, споживання, обміну, накопичення тощо); по-друге, як наука про суспільне господарство, що розвивалася упродовж усієї історії суспільства.

Економіка в першому значенні цього терміна насьогодні є за своєю сутністю фундаментальним соціальним утворенням; це складна система відносин, що виникають у процесі формування та розвитку суспільного господарства: способу виробництва, інституту власності, економічного механізму, кредитно-грошової системи, праці й управління. Водночас економіка – це діяльність щодо життєзабезпечення людини матеріальними благами, товарами та послугами [3, 37], засіб перетворення людиною зовнішнього світу [2,4] та самої себе, свого внутрішнього світу, власної екзистенції. Економічний вимір буття став всеохоплюючим, не дарма сучасну людину називають *homo economicus*, тобто людиною економічною, наголошуючи надзвичайну важливість економічної сфери її буття, що репрезентує собою всі інші виміри соціальної реальності – політику, ідеологію, мораль і поведінку людей.

Сутність усіх цих непростих процесів досліджує філософія економіки – сфера філософського знання про сутність економічного буття людини – об'єктивного світу економіки, який існує незалежно від свідомості індивіда. Філософія економіки розкриває онтологічний зміст основних економічних категорій («власність», «господарство», «виробництво», «праця», «гроші», «економічна свобода», «потреби», «економічна конкуренція» тощо), які за своєю суттю і значенням виходять за сферу економіки і тяжіють до філософії, оскільки саме людина формує і розвиває економіку: працює, заробляє, проявляє економічну ініціативу, володіє економічною свободою, витрачає, забезпечує, задовольняє потреби, накопичує тощо. Економіку наскрізь пронизує антропологічний (людський) вимір, бо вона, врешті-решт, твориться і розвивається людиною та заради людини. Відповідно філософія економіки намагається виявити та дослідити антропологічний аспект економіки.

Філософія економіки розглядає сутність економічних процесів, що відбуваються у суспільстві, крізь призму людського виміру, через сукупність форм життєдіяльності людини як суб'єкта господарювання. Сучасна філософія економіки орієнтована на особистість ще й тому, що розглядає її як силу, що забезпечує збереження та розвиток суспільства.

Отже, філософія економіки – це галузь соціального знання, що досліджує філософські аспекти розвитку та функціонування економіки як системи, філософські засади економічного буття людини та суспільства. Філософія економіки претендує на узагальнене знання про господарський порядок, сутність і походження економічних процесів та явищ; прагне дати найбільш повне філософське осмислення економічної діяльності людини. Це – сфера досліджень «загальних, глибинних процесів у економіці, аналіз яких здійснюється на основі філософських традицій» [5,43].

Значення та функції філософії економіки:

- Філософія економіки аналізує засади господарства, пов'язуючи їх із загальною картиною світу, розглядає «неекономічні» аспекти економіки – психологічний, моральний, правовий, політичний тощо, сприяючи виникненню свідомого і систематичного мислення про економічне ціле, відкидає панівне товарно-грошове уявлення про економіку, представляє її в універсальній, усезагальній формі. Таким чином, філософія економіки виконує гносеологічну (пізнавальну) функцію.

- Філософія економіки намагається з'ясувати специфіку та сутність економічного буття людини, те значення, яке надається господарюванню людьми, сучасною епохою. (Онтологічна функція філософії економіки).

- Філософія економіки визначає суспільну взаємообумовленість різних типів розподілу та кооперування людської діяльності, перспективи її змін, задає «систему координат» у розвитку економічної реальності. (Світоглядна функція філософії економіки).

- Філософія економіки вибудовує орієнтири та цінності, завдяки яким людська особистість може визначити «моделі» своєї життєвої поведінки, господарської діяльності, створювати необхідні та різноманітні умови для свого існування та розвитку. (Аксіологічна (ціннісна) функція філософії економіки).

- Критично осмислюючи теперішній стан економіки, «філософія економіки спрямована на з'ясування її справжніх досягнень та позбавлення від суперечностей та недоліків, ...виявляє «больові точки» та намічає шляхи їх подолання,...загострює увагу на нових шляхах пізнавального пошуку...» [4,61]. Таким чином, філософія економіки виконує функції критики, проблематизації та тематизації.

- Як галузь соціального знання, філософія економіки виступає «основою формування стратегій соціального управління і постає як засіб формування максимально ефективних стратегій соціально-економічного розвитку» [1, 192] впливаючи у такий спосіб на процес формування економічного світогляду індивіда.

- У межах філософії економіки аналізуються методи економічних досліджень, здійснюються розробки новітніх підходів (прийомів, способів) у вивченні та аналізі економічної системи. (Методологічна функція філософії економіки).

- Філософія економіки робить акцент на духовних «вимірах» економічного процесу та економічних явищ, зазначає тісний взаємозв'язок економіки, з одного боку, та культури, науки, моралі, ідеології, філософії, з другого; намагається осмислити гуманістичну парадигму економіки як системи, її фундаментальні духовні засади.

- Філософія економіки націлена на з'ясування ставлення людей до споживчих благ, цінностей. Її завдання полягає у формуванні вищих соціально-духовних запитів людей, вихованні розумних потреб і культури споживання. (Гуманістично-виховна функція філософії економіки).

Проблеми, що досліджуються в межах філософії економіки, є особливо актуальними для сучасного українського суспільства, яке намагається побудувати цивілізовану форму ринкових відносин, нормалізувати культурно-соціальне життя.

Використана література:

1. Глушко Т.П. Філософія економіки як основа формування стратегій соціального управління // Мультиверсум. Філософський альманах. – К., 2005. – Вип. 47. – С. 184–192.

2. Введение в философию экономики / В.Г.Бодров, И.К.Быстряков, А.А.Валуйский и др. Авт. предисл. А.А. Мазараки. – К.: КНТЭУ, 2002. – 382 с.
3. Дилоян Р.А. Культурные традиции экономиста-международника: Учебно-метод. комплекс / Р.А. Дилоян. – Ростов н/Д.: Изд-во «СКАГС», 2010. – 88 с.
4. Канке В.А. Философия экономической науки: учеб. пособ. – М. : ИНФРА-М, 2009. – 384 с.
5. Самсин А.И. Философия экономики / А.И. Самсин // Философия хозяйства. – М., 2002. – №6 (24). – С. 41–59.

Shevchuk N.A.,
nata520522@gmail.com
PhD, Assoc. Prof.,
National Technical University of Ukraine
«Kyiv Polytechnic Institute named Igor Sikorsky»,
Kyiv, Ukraine

AREAS OF INCREASE OF EFFICIENCY OF FINANCIAL ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

Competitive market environment requires the company to continuously improve. In order to be competitive, an enterprise should have competitive advantages. The main ways of obtaining them are as follows:

- to become better by adopting measures to improve its own activities and increase its efficiency;
- weaken competitors;
- change the market environment.

As the implementation of the latter two directions requires considerable effort, the main tool for obtaining competitive advantages is to improve the efficiency of their own activities [1].

An enterprise operates in a certain economic environment that affects its activities. The perfection of tax and depreciation systems, the credit and financial policy of the state, the stability and progressiveness of the current legislation, the level of regulation of prices in the national economy, the licensing system – these and other, independent of the company, factors undoubtedly affect the efficiency of its activities. This leads to the allocation of factors enhancing the effectiveness of the group's uncontrolled factors. Improving the mechanism of economic impact on enterprises – the main function of the state in improving the efficiency of the national economy actors [2,3].

Using resource factors will enable the company to develop a program of measures aimed at increasing the efficiency of activities at the expense of their own capabilities.

Intensive directions of increasing the efficiency of the use of fixed assets:

- improvement of the structure of fixed assets of the enterprise; • technical re-equipment of the enterprise;
- mechanization and automation of production;
- optimization of the structure of production equipment;
- improvement of technological processes;
- Elimination of problem stages in the production process;
- reduction of the length of the production cycle;
- Complex use and improvement of quality of raw materials;
- the application of progressive forms of organization of production and labor;
- ensuring maximum loading of the production capacity of the enterprise;
- raising the professional qualification level of the staff that serves the objects of fixed assets, etc.